

Un xarop per a la malaltia de la Mediterrània

La imatge dels camps d'arròs de l'Ebre inundats pot deixar de ser una estampa exclusiva dels mesos de primavera i esdevenir un fenomen permanent. Diversos estudis sobre les conseqüències del canvi climàtic indiquen que la mar Mediterrània serà un dels punts més vulnerables als seus efectes; entre els fenòmens més preocupants hi ha la possible creixuda del mar, que cap a l'any 2050 ja podria ser d'uns 15 centímetres a la costa mediterrània. Aquesta situació és especialment conflictiva si es té en compte que gairebé el 45% de la població de Catalunya viu al litoral. A més, la creixuda del nivell del mar podria negar indrets tan característics de la nostra costa com el delta de l'Ebre, l'albufera de València o els aiguamolls de l'Empordà, cosa que provocaria un greu problema per a la fauna i la flora pròpia d'aquests espais naturals. Per una altra banda, els efectes del canvi climàtic perjudicaran tot l'ecosistema marí, perquè a l'excés de diòxid de carboni i la temperatura de l'aigua cada vegada més elevada, cal afegir-hi l'arribada d'espècies invasores provinents de zones més càlides, amb el desequilibri consegüent en la cadena tròfica.

Molts factors fan de la Mediterrània una zona molt susceptible. A la situació geogràfica, cal afegir-hi les condicions orogràfiques i climàtiques. Segons diversos estudis —com ara “El cambio climático en España. Estado de situación”, que va desenvolupar el Ministeri de Medi Ambient espanyol el mes de novembre passat—, que la mar Mediterrània sigui gairebé una mar tancada i que l'única sortida a l'oceà que tingui sigui a través de l'estret de Gibraltar hi origina un índex de salinització alt. A aquest factor també hi ajuda que la importació d'aigua dolça que fan els rius sigui cada vegada menor, disminució que tampoc no contribueix a refredar la temperatura de la mar.

La mar Mediterrània serà una de les zones del món més afectades pel canvi climàtic. Indrets tan representatius del litoral com el delta de l'Ebre o l'albufera de València podrien quedar submergits per la creixuda del nivell de la mar. Si no s'hi fa res, l'arribada d'espècies invasores i la pujada de les temperatures de l'aigua amenaça també de trastornar l'ecosistema mediterrani.

És a dir, si es compleixen els pronòstics, en poc més de quaranta anys el litoral mediterrani i el seu ecosistema podria trobar-se perillosament modificat. La creixuda del nivell de la mar i la consegüent inundació d'espais com ara el delta de l'Ebre, no tan sols seran problemàtics per als arrossaires i els agricultors de la zona, sinó que etzibarà un cop dur a les nombroses espècies que habiten aquests indrets i que es trobaran obligades a adaptar-se, sempre que sigui possible, per a poder sobreviure. En el cas dels Aiguamolls o l'Albufera, la creixuda del nivell de la mar pot fer augmentar notablement

la salinització de la zona, amb la qual cosa trencaria l'equilibri entre els sistemes terrestre i marí i causaria canvis a tota la vegetació de la zona, a més d'alterar irreversiblement un ecosistema tan peculiar com el que tenen aquests paratges naturals.

Els efectes del canvi climàtic no afectaran tan sols el litoral. Al fons de les aigües mediterrànies, les conseqüències de l'escalfament també amenacen de fer-se notar. Els estudis científics assenyalen que aquests darrers anys ja ha començat a produir-s'hi alguna de les conseqüències del canvi climàtic, però també indiquen que en els anys vinents aquests canvis s'hi accentuaran i s'hi faran molt més presents encara. La pujada de la temperatura de l'aigua, el moviment de terres produït per les obres al litoral i l'arribada d'espècies invasores pròpies de climes més càlids, ja han començat a afectar algunes de les espècies que habiten a la mar Mediterrània, com ara les praderies de posidònia. Aquests boscos marins pateixen especialment, en gran part a causa de les obres al litoral, que remouen la terra i fan que l'aigua sigui més tèrbola. A més, cal afegir-hi l'amenaça que implica per a la posidònia la proliferació d'algues que les cobreixen i els dificulten el procés d'absorció de diòxid de carboni per convertir-lo en oxigen.

Aquest fet és una mostra de com pot arribar a influir en l'ecosistema marí l'arribada d'espècies provinents d'uns altres indrets. Aquests visitants arriben cridats per l'augment de les temperatures, per la facilitat que troben per a alimentar-se i per la tranquil·litat que els atorga el fet de saber que no hi ha predadors que els puguin matar. És el cas de l'alga depredadora *Caulerpa racemosa*, les meduses i determinats tipus de sardines que abans només es podien pescar al litoral murcià o andalús i ara campen tranquil·lament per les nostres costes. “Aquestes espècies, que majoritàriament arriben a través del canal de Suez, competeixen per l'espai i els recursos amb les autòctones i empitjoren la qualitat de l'ecosistema mediterrani. No és igual tenir un recobriment de posidònia que d'algues”, afirma Susanna Requena, de la Fundació per a la Conservació i la Recuperació d'Animals Marins (CRAM).

GRAM / A. LORENTE

MANUEL SEGARRA

Tant algunes espècies submarines com alguns ocells es troben amenaçats per un canvi d'ecosistema derivat de l'escalfament planetari.

Però aquesta transformació constant de la Mediterrània no afecta tan sols les espècies submarines. Algunes altres, com ara els ocells, també es troben afectades pel nou ecosistema.

A les costes del nord de Menorca, la baldriga cendrosa (*Calonectris diomedea*) que ja té veritables problemes per a trobar un lloc on poder nidificar, ha de començar a preocupar-se per un nou inconvenient. Com més va més, el canvi en l'ecosistema marí farà que aquests ocells marins tinguin grans dificultats de trobar aliment. Bird Life International en qualifica l'estat a la Mediterrània de desfavorable, tot i que es pot considerar que la seva població a les illes Balears encara es troba en un relatiu bon estat.

Per a investigar més concretament els efectes que té el canvi climàtic a la mar Mediterrània i mirar de cercar solucions per a pal·liar aquest desastre natural, l'Obra Social de "la Caixa", dins el programa "La Caixa a favor del Mar" aportarà el seu veler El Vell Marí perquè diversos grups d'investigació puguin realitzar els estudis apropiats. Durant els mesos d'estiu, el veler travessarà la Mediterrània analitzant la situació de les praderies de posidònia, les poblacions de seitó i sardina –dues de les més afectades pels canvis–, els índexs d'espècies invasores i la situació de les baldrigues cendroses.

A més, en una segona línia d'acció, El Vell Marí es desplaça conjuntament amb un museu itinerant per tota la costa mediterrània, des de Sagunt fins a Formentera, passant per Palamós i l'Ametlla, per tal de conscienciar els més menuts de com resulta important

de tenir cura de la mar si es vol evitar el desastre. Per això s'ofereix als nens la possibilitat de visitar l'exposició, on hom els imparteix una xerrada sobre les conseqüències del canvi climàtic i què poden fer ells per evitar-ho. Després, visiten El Vell Marí, on poden viure l'experiència de formar part d'una de les expedicions submarines que investiguen els efectes del canvi climàtic. En-

tre les activitats que hi duen a terme els visitants, hi ha la possibilitat d'elaborar un xarop per a la terra a base de mesures com estalviar energia, reciclar o dutxar-se en comptes de banyar-se. Un xarop que s'ha de crear aviat per provar de millorar la salut d'una mar Mediterrània que voreja la malaltia terminal.

Gerard Pruna

